

UNIVERZITA PARDUBICE

DOPLŇUJÍCÍ PEDAGOGICKÉ STUDIUM

**NETHOLISMUS NA DRUHÉM STUPNI ZŠ V
REGIONU ORLICKOÚSTECKA**

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2015

ING. PETR KADLEC, DIS.

Unverzita Pardubice

Doplňující pedagogické studium

Netholismus na druhém stupni ZŠ v regionu orlickoústecka

Petr Kadlec

Závěrečná práce

2015

PROHLAŠUJI:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 21. 7. 2015

Ing. Petr Kadlec, DiS.

ABSTRAKT

Práce zkoumá fenomén netholismu (chorobná závislost na internetu) na druhém stupni základních škol. Situaci chlapců v porovnání s dívkami, dětmi z měst v porovnání z dětmi na vesnicích, mladších dětí v porovnání se staršími. Dále se zabývá pravidly ohledně počítače v domácnostech, kde děti žijí, a nakonec otázkou, jak si přejí mladí lidé trávit čas.

KLÍČOVÁ SLOVA

netholismus, závislost, počítač, nová media, rodiče, volný čas, dospívající.

ABSTRACT

TITLE

Internet addiction on secondary school in Orlicko-ústecký region.

ANNOTATION

This survey focuses on internet addiction on secondary schools and how it differs according to sex, age and location of teenagers. Secondary also on rules PC and internet use at homes of the children and about youths preferences about leisure time.

KEYWORDS

Internet addiction, PC, new media, parents, leisure time, youths.

Obsah

Úvod.....	5
1.Vymezení pojmů.....	6
1.1.Nová média.....	6
1.2. Netholismus.....	7
1.3. Rodič, děti a pravidla.....	9
2.Metodologie výzkumu.....	12
2.1.Cíle výzkumu.....	12
2.2. Cílová skupina.....	12
2.3. Hypotézy.....	12
2.4. Realizace výzkumu.....	13
2.5. Popis metody sběru a zpracování dat.....	13
3.Vyhodnocení.....	16
3.1.Charakteristika souboru respondentů.....	16
3.2.Vyhodnocení hypotéz.....	29
4.Interpretace a komentář k výsledkům.....	35
4.1.Komentáře k hypotézám.....	35
4.2.Statistické zajímavosti.....	37
5.Závěr.....	38
6.Literatura.....	40

ÚVOD

Internet se stal nedílnou součástí našich životů. I v naší zemi si už většina lidí svůj život bez internetu ani nedokáže představit a to i v případě, že sami k němu kladný vztah nemají. Co ale dělat, když všichni ostatní jsou připojení a bez internetu se člověk stává téměř izolovaný a neinformovaný. Jak s tím vším zápasí nová generace dětí na základních školách a jak na to reagují jejich rodiče?

Jednou z nejčastějších otázek, se kterými se jako pedagog setkávám ze strany rodičů, je, kolik hodin u PC je pro dítě zdravé trávit. Za touto otázkou se skrývá boj se svými dětmi o čas za obrazovkou. Děti chtějí u počítačů trávit více času než se jejich rodičům zdá dobré. Je to velmi rozšířený fenomén, který se už zdaleka netýká jen času za PC doma v pokojíčku. Žáci vytahují pravidelně tablety se zazvoněním a hrají nebo chatují celou přestávku a někdy i pod lavicí v hodině. Když se zeptám mladých lidí, kdy jsou připojení, často mi odpoví "pořád". Takové závislosti se říká netholismus.

Nedávno jsem měl zkušenost s jedním SŠ studentem, který během skypování najednou přestal mluvit do mikrofonu a začal jen odpovídat psaním. "Proč nemluvíš?" zeptal jsem se. "Tady někdo pode mnou spí." Chvilku jsem si představoval, jak je to možné. Pak mi upřesnil, že je s notebookem na dvoupatrové posteli a pod nim spí mladší sestra. Rodiče si samozřejmě mysleli, že on už spí také.

Netholismus nebo netolismus je chorobná závislost na internetu ve všech formách, tzn. hraní počítačových her, chatování, sledování e-mailů, běžné surfování apod.

Jako lektor primární prevence na II. stupni ZŠ v našem orlickoústeckém regionu (okres Svitavy a Ústí nad Orlicí) přednáším dvouhodinové programy Skrytá nebezpečí internetu a Život v mediální džungli, kde se mimo jiné s žáky bavíme o počtu hodin strávených u počítače a také o tom, jak rodiče své děti v této oblasti vedou. Mám také zkušenost s rodiči na setkáních, které organizují školy většinou v rámci třídních schůzek. Z těchto setkání se mi v hlavě začal vytvářet obraz dětí přikovaných dnem i nocí u počítače, se kterými si rodiče neví rady, nebo také rodičů, kteří vůbec netuší (nebo jim to je jedno), co děti za PC dělají.

Vzhledem k tomu, že jezdím v okresech Ústí nad Orlicí a Svitavy na desítky škol, řekl jsem si že by bylo dobré empiricky pomocí dotazníků, které rozdám vždy na začátku přednášky, zjistit, jak se situace má.

Výsledky výzkumu pak budu moc opět použít jako argument v přednáškách pro žáky i rodiče a budou zaslány metodikům primární prevence do škol, se kterými spolupracuji.

1. VYMEZENÍ POJMŮ

Pojem slouží jako označení pro média digitální oproti starým analogovým, jako jsou televize, rozhlas nebo tisk. Tato "stará" média se někdy označují také jako masová - mají oslovit širokou populaci najednou, kdežto nová média jsou individuální a interaktivní - každý si může obsah nejenom vybrat, ale i vytvořit.

1.1. NOVÁ MÉDIA

Mediální teoretik Martin Lister ve své práci *New Media: A Critical Introduction* (2003) definuje šest aspektů nových medií:

- 1) Digitalní: oproti starým analogovým jsou odtržené od papíru, existují v digitálním éteru jako nula-jedničkové informace.
- 2) Interaktivní: uživatel může v reálném čase ovlivňovat obsah a oproti starým médiím se každý uživatel stává zároveň tvůrcem.
- 3) Hypertextuální: Obsah si může člověk vybírat hypertextovými odkazy podle vlastních myšlenkových asociací.
- 4) Propojená a rozptýlená (networked): centra tvorby nových médií jsou více rozptýlená oproti masovým. Interpretace obsahu je volnější. Centrální autorita je potlačena.
- 5) Virtuální: virtuální realita jako prostor vzniklý mezi digitálními sítěmi; digitální řecká "agora" mající virtuální místa a identity oproti těm reálným ze starých medií.
- 6) Simulovaná: probíhá v ní simulace různých světů, ať už světů u počítačových her nebo třeba názorových světů diskuzních fór. Tyto reality simulují skutečné, i když jsou virtuální.

Mezi nová média z hlediska hardware řadíme všechna zařízení, která jsou schopna přístupu na internet. Nejčastěji PC, tablet nebo "chytrý" mobilní telefon. Dnes sice stále existují zařízení, která na internet přístup nemají, ale jsou v menšině. Poslední dva jmenované jsou v podstatě malé PC, proto vzniká časté zmatení pojmů, protože v momentě, kdy se řekne "počítač", každý si představí klasický stolní počítač, ale to už dnes neplatí.

Náš výzkum míří právě na užívání nových medií, nicméně termín "nová média" v dotaznících nepoužívám a pro jasnost používám hardwarové vyjádření nových medií "PC, tablet nebo mobil".

1.2. NETHOLISMUS

Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), populární (virální) videa atd. (<http://www.netolismus.cz/>, projekt Seznam se bezpečně).

Mezi druhy Netholismu patří:

- 1) Závislost na virtuální sexualitě. Kompulzivní používání webových stránek pornografického zaměření.
- 2) Závislost na virtuálních vztazích. Nadměrné věnování se virtuálním vztahům (online seznamky, sociální sítě).
- 3) Internetové kompulze. Např. hraní online her, internetové nakupování, internetové sázení, virální videa atd.
- 4) Přetížení informacemi. Např. nadměrné surfování nebo nadměrné hledání v databázích.
- 5) Závislost na počítači. Nadměrné využívání počítače - zejména nadměrné hraní her.

Existuje nějaký ustálený termín pro problematiku netholismu? Článek Excessive Internet Use among European Children (Šmahel et al., 2012) v rámci projektu eukidsonline.net přiznává, že pojmenování problému není ještě ustáleno a každý výzkumník nazývá problematiku jinak, např. internetová závislost, patologické užívání internetu, problémové používání internetu nebo nutkavé používání internetu. Autoři navrhují název "nestřídmé (nadměrné) užívání internetu" (Excessive internet use).

Šmahel et al. (2009) uvádí, že soudobé výzkumy se zaměřují na tři nejvíce problematické druhy 1) Virtuální sexualita a pornografie 2) Závislost na virtuálních vztazích a 3) Závislost zejména na online počítačových hrách MMORPG (Masivní Multi Online Role Playing Games. Online virtuální světy na hrdiny s tisíci uživateli).

Odborníci Beard a Wolf (2001) ve svém článku Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction stanovili příznaky netholismu takto:

Aby se jednalo o netholismus, všechny následující příznaky musí být přítomné:

- 1) Pře-zaměstnanost internetem, dokonce i v čase, kdy na něm člověk není (myšlenková vázanost).
- 2) Navyšuje čas trávený na internetu, aby dosáhl uspokojení.
- 3) Neúspěšné pokusy omezit svůj čas na internetu.
- 4) Podrážděnost a těkavost v době, kdy chce omezit svůj čas na internetu.
- 5) Zůstává online déle, než si plánoval.

Alespoň jeden ze tří musí být přítomný:

- 1) Ztratil nebo riskoval významný vztah, práci, nebo kariérní růst kvůli internetu.
- 2) Lhal rodině, psychologovi nebo jiným, aby zakryl rozsah svých aktivit na internetu.
- 3) Užívá internet, aby unikl problémům nebo nepříjemným psychickým stavům (depresím, studu, úzkosti atd.).

Zajímavé je, že se tento test vyvinul z jiného testu, který původně měl rozeznávat závislost na hazardu (gamblerství), jen se slovo "gambling" zaměnilo za užívání internetu. Podobnost těchto dvou závislostí je ta, že se jedná o závislost psychického druhu, tj. není přítomna nějaké externí látka jako např. kokain.

Tyto příznaky nám poskytují dobrý obraz o tom, jak netholismus v praxi vypadá. První část testu se týká především času tráveném na internetu a to bude i předmět našeho zájmu ve výzkumu.

Otázkou mnoha rodičů je: "Kolik hodin denně je už příliš?" Dr. Kimberly Young z The Center for Internet Addiction zabývající se problematikou již od roku 1995, tvrdí že problém není počet hodin, ale negativní vliv užívání internetu na lidský život (což mi i osobně potvrdila). Podobně jako jídlo, nová média nelze z života odříznout, ale podobně jako s jídlem je možné se je naučit používat střídavě.

Kolik hodin je ale střídavě? David Šmahel v knize Psychologie a Internet (2003, s. 141), poukazuje, že názory na krajní počet hodin týdně se v různých studiích liší o 5 - 25h týdně a neshodují se ani v tom, co znamená "normální používání internetu". Například Americká asociace pediatriů doporučuje 1 - 2h denně (7 - 14h týdně) pro děti starší 2 roky.

Nedávný Evropský výzkum "Research on Internet Addictive Behaviours among European Adolescents" (TSITSIKA et al., 2012), který čítal 13 300 respondentů starých 14-17 let zjistil,

že v případě užívání sociálních sítí je více jak 2 hodiny denně (14 hodin týdně) nebo hraní počítačových her 2,6 hodin denně (18h týdně) spojeno s nebezpečím ztráty kontroly nad užíváním internetu a chováním vedoucím k izolaci, zanedbávání školy, vztahů, koníčků, odpočinku nebo zdraví.

Závislostní chování na internetu řeší v současné době i východní země, Jižní Korea a Čína. Ta dokonce vydala zákon, který zakazuje lidem hrát PC hry více jak 3 hodiny denně, jak uvádí skupina výzkumníků z ČR, Švédska a Čile (Šmahel et al., 2009). V uvedené studii se uvádí, že dva převládající symptomy ukazující na závislost na internetu, jsou změna nálady a *konflikt*.

Studie zahrnovala i věk, na který míří náš výzkum, 12-16 let. Z výsledků vyplynulo, že 8% dětí v ČR vykazovalo všechny příznaky internetové závislosti a 15% dalších bylo touto závislostí ohroženo. Tato věková skupina na tom byla nejhůře v porovnání se všemi ostatními.

Už od počátku výzkumů se očekával rozdíl v užívání mezi hochy a dívkami. Rozdíly mezi pohlavími v činnostech, které na internetu žáci dělají potvrdila E. F. Gross (2004) ve svém výzkumu mezi kalifornskými 271 žáky 7. až 10. tříd. V metodice výzkumu uvádí, že již z výše proběhlých studií vychází, že chlapci se na internetu více věnují četbě a hrám, zatímco dívky sociálním aktivitám, zvláště dopisování si s ostatními vrstevníky.

Ve stejném výzkumu došla k závěru, že co se týká času tráveného na internetu, nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly mezi vzorkem kluků a dívek.

1.3. RODIČ, DĚTI A PRAVIDLA

Druhá část výše uvedeného testu Bearda a Wolfa se týká asociálního chování. Z této části náš výzkum odráží v náznaku problematiku bodu 1): ztráta nebo narušení významného vztahu. V našem případě konkrétně mezi dítětem a rodičem ve sporu ohledně času tráveného u internetu.

Podle celoevropského výzkumu Šmahel et al. (2012), který zahrnoval 19 834 respondentů ve věku 11-16 let má 3% dětí konflikt s rodiči ohledně svého času na internetu velmi často, 9% docela často, 22% občas a 66% konflikt neměla. Používání internetu je menší či větší problém ve třetině evropských domácnostech a rodiče si s tím často nevědí rady.

Problém dnešních rodičů je, že se většina z nich narodila ve zcela odlišné době, než jejich děti. Zatímco děti žijí novými médii, rodiče vyrůstali na starých. Děti žijí v digitálním věku, rodiče vyrůstali v analogovém věku. Musil (2008, s. 27.) uvádí pokles sledování sledovanosti televize v r. 1998 (ze 138 na 108 minut denně) ve prospěch trávení času u PC.

Děti jsou digitální domorodci rodiče digitální imigranti. Pojem digitální domorodec zavedl roku 2001 Marc Prensky ve své seminární práci Digital Natives, Digital Immigrants. Digitální domorodci jsou dle něho lidé narozeni po roce 1980.

Jak jsou na tom rodiče žáků 2. stupně, jsou digitální imigranti nebo domorodci? Podle údajů Českého statistického úřadu (z roku 2003) se většina před rokem 1980. Proto dnes většina rodičů dnešních školáků na druhém stupni jsou digitální imigranti, kteří světu svých dětí nerozumí.

Již zmíněná Dr. Youngová na internetové stránce svého projektu (<http://netaddiction.com/childrenonline/>) doporučuje rodičům pozorovat znaky vážné závislosti:

- 1) Užívání internetu je ve sporu s normálními každodenními aktivitami dítěte: příprava do školy, chození k večeři nebo docházení na kroužky.
- 2) Nechodí spát ve stanovený čas a ráno vypadá vyčerpaný.
- 3) Chodí na internet tajně a lže o rozsahu užívání internetu.
- 4) Nedokáže udělat domácí úkol aniž by použil počítač pro rekreační účely např. hraní nebo sociální sítě.
- 5) Pokud mu zakážete počítač, rozzlobí se a stane se agresivní až násilnický.
- 6) Ztrácí radost z věcí, které mu dělávaly radost, jako jsou přátelé, sporty atd.

V knize Bezpečnost dětí na internetu v kapitole Závislost na Internetu a hry autoři (ECKERTOVÁ, DOČEKAL. 2013) doporučují rodičům tyto tipy ke zbavení se internetové závislosti, které jsem přeformuloval jako rady rodičům:

- 1) Změňte den vašeho dítěte, uberte online aktivity a přidejte offline aktivity.
- 2) Jasně určete, kolik hodin denně bude vaše dítě připojené k internetu, (ideálně 1-2h denně, více kap. Netholismus).
- 3) Online aktivity dítěte by měly být rozloženy na kratší časové úseky.
- 4) Dejte jasná pravidla, jak dlouho (od kdy do kdy) vaše dítě na internetu stráví nebo pořídte softwarové omezení času i obsahu činností na internetu.
- 5) Najděte dítěti novou zábavu, nové přátele, nové věci k zaplnění času.
- 6) Měli byste vědět, co dítě na počítači dělá. Doporučené jsou diskuze nad online aktivitami a zájem o ně ze strany rodičů.

Proč děti propadají internetové závislosti? Pro jsou děti na virtuální pokušení více chytlavé než dospělí. Velmi výrazně může ovlivnit situaci aktuální životní situace, např. rozvod rodičů, nedostatek pozornosti, nedostatek seberealizace v reálném světě nebo nedostatek sebevědomí. Děti potom hledají unik z reality do virtuální reality. Odstranění těchto původních příčin se obvykle projeví i ústupem závislosti.

Ve slovenské publikaci Děti v sieti z roku 2013 autoři uvádí jako primární příčiny vzniku netolismu:

- 1) nuda,
- 2) neúspěch v skutečném životě, problémy ve škole,
- 3) rodičovský vzor trávení volného času a řešení problémů,
- 4) nezájem rodičů, málo společně tráveného času,
- 5) konflikty v rodině,
- 6) chybí kamarádské vztahy,
- 7) nízké sebevědomí,
- 8) psychické problémy (deprese, sociální fóbie, úzkostné poruchy),
- 9) potřeba vybití frustrace a nahromaděného hněvu (násilí v rodině, šikanování).

Sonia Livingstone and Ellen J. Helsper v článku "Parental mediation and children's Internet use" (LIVINGSTONE a HELSPER. 2008) uvádí tři možné vlivy rodičů na děti v této oblasti 1) pozitivní (dávání příkladu, diskuze) 2) negativní (nesouhlas, kritizování) 3) sociální (společná aktivita online). Výsledky výzkumu, kterého se zúčastnilo 1 300 dětí z UK ve věku 12-17 let a 900 rodičů, byly: a) rodiče upřednostňují sociální metody (domluva) nad technickými (např. monitorovací software) b) neprokázala se spojitost: čím větší kontrola, tím menší riziko pro dítě. Výjimkou bylo jen omezení v případě psaní si s cizími lidmi, c) neprokázala se spojitost mezi sociální metodou (pojdme online spolu) a menšími riziky online, d) neprokázala se spojitost mezi technickými softwarovými omezeními a riziky online, e) prokázal se vztah mezi negativní metodou omezování a restrikcí s menšími riziky online, ale za cenu nedostupnosti výhod internetu pro tyto děti.

K podobným výsledkům došel i výše zmíněný výzkum Excessive internet use (ŠMAHEL et al., 2012). Vliv rodičů má podle výzkumu jen malý vliv na to, zda dítě bude mít problém s používáním internetu. Jediný pozitivní (ale malý, korelace 0.07) vztah se prokázal v metodě rodičovských restrikcí. Nicméně z další analýzy vyplývá, že aktivní a pozitivní přístup k dítěti a

diskutování nad jeho činnostmi má menší (korelace 0.02), ale přesto pozitivní vliv. Tento vliv se zvýší, zažije-li dítě něco, co ho rozruší (např. kyberšikana) a rodiče jsou nablízku, aby dítěti pomohli a záležitost prodiskutovali. To vyžaduje podle autorů otevřený a vřelý přístup rodičů.

2. METODOLOGIE VÝZKUMU

V této kapitole je provedeno rámcové vymezení práce a popsány jednotlivé aspekty, které s tím souvisí.

2.1. CÍLE VÝZKUMU

Cílem výzkumu bylo zjistit:

- 1) kolik hodin ze svého dne žáci II. stupně tráví u počítače, tabletu a mobilu.
- 2) jakou aktivitou na těchto zařízeních tráví čas,
- 3) zda mají doma pravidla ohledně času na PC tráveného,
- 4) jestli mají s rodiči ohledně času tráveného na PC konflikty,
- 5) jak si přejí trávit svůj volný čas,
- 6) zda jsou rozdíly v bodech 1,2 a 5 ve věkových kategoriích (11 - 15 let),
- 7) zda jsou rozdíly v bodech 1,2 a 5 mezi pohlavími (chlapci / dívky),
- 8) zda jsou rozdíly v bodech 1,2 a 5 podle místa bydliště (město / vesnice),

2.2. CÍLOVÁ SKUPINA

Cílovou skupinou byli žáci II. stupně základních škol v regionu Podorlicka, tzn. okresy Svitavy a Ústí nad Orlicí.

2.3. HYPOTÉZY

Z hlediska cíle výzkumu jsou definovány tyto hypotézy:

Hypotéza 1: Chlapci tráví na PC, tabletu a mobilu statisticky významně více času než dívky.

Hypotéza 2: Žáci ve městě tráví na PC, tabletu, mobilu statisticky významně více času než jejich vrstevníci na vesnici.

Hypotéza 3: Se vzrůstajícím věkem se statisticky významně mění čas strávený za PC, mobilem nebo tabletem.

Hypotéza 4: Chlapci tráví svůj čas na PC, tabletu nebo mobilu hráním her statisticky významně více času než dívky.

Hypotéza 5: Dívky tráví svůj čas na PC, tabletu nebo mobilu psaním si s lidmi statisticky významně více času než chlapci.

Hypotéza 6: Žáci, jimž rodiče omezují čas na PC, tabletu nebo mobilu, na nich tráví statisticky významně méně času než žáci, jimž rodiče čas nekontrolují.

Hypotéza 7: Žáci, jimž rodiče omezují obsah činností na PC, tabletu nebo mobilu, na nich tráví statisticky významně méně času než žáci, jimž rodiče obsah činností nekontrolují.

Hypotéza 8: Žáci, kteří jsou s rodiči ve sporu ohledně času tráveného na PC, tabletu nebo mobilu, na nich tráví statisticky významně méně času než žáci, kteří ve sporu nejsou.

Hypotéza 9: Žáci, jimž rodiče omezují čas, omezují obsah a nejsou s nimi ve sporu ohledně jejich užívání PC, tabletu nebo mobilu, na nich tráví statisticky významně méně času než v ostatních případech.

Hypotéza 10: Chlapci si statisticky významně více než dívky přejí trávit svůj volný čas na PC, tabletu nebo mobilu.

2.4. REALIZACE VÝZKUMU

Pro realizaci výzkumu bylo použito kvantitativní dotazníkové šetření, které proběhlo v únoru až květnu 2015.

Při výzkumu byly dotazníky rozdávány přímo ve třídách k vyplnění. Návratnost dotazníků byla tak 100%. Vybralo se 930 dotazníků. Dotazníky byly vybírány na těchto základních školách: ZŠ Jiráskova v Lanškrouně, ZŠ Riegrova ve Svitavách, ZŠ Nádražní a ZŠ Habrmanova v České Třebové, ZŠ u Dvora v Letohradě, ZŠ Jiráskova ve Vysokém Mýtě, ZŠ Sloupnice, ZŠ Hradec nad Svitavou, ZŠ Králíky, ZŠ Bratří Čapků a ZŠ Komenského a gymnázium v Ústí nad Orlicí, a ZŠ U Školek v Litomyšli.

2.5. POPIS METODY SBĚRU A ZPRACOVÁNÍ DAT

Byl vytvořen papírový dotazník:

Anonymní dotazník

1. Jsi [kluk / holka]

(zakroužkuj správnou odpověď)

2. Je ti let

3. bydlíš ve: [měště / vesnici]

(zakroužkuj správnou odpověď)

Název města / vesnice, kde bydlíš:

.....

4. U PC, mobilu nebo tabletu trávíš přibližně

v pondělí hodin

v úterý hodin

v středu hodin

v čtvrtek hodin

v pátek hodin

v sobotu hodin

v neděli hodin

5. Nejvíce času u PC, mobilu nebo tabletu trávíš:

(zakroužkuj jednu nejvíce pro tebe vyhovující odpověď)

a) hraním her

b) psaním si s lidmi

c) koukáním na filmy, dokumenty, seriály, let's playe atd.

d) čtením článků, statusů kámošů, zajímavostí atd.

e) jiné:

neuváděj své jméno
vyplň pravdivě
pokud nevíš přesně - zkus odhadnout

6. Doma

(zakroužkuj správnou odpověď)

Rodiče hlídají můj čas který před PC, mobilem nebo tabletem trávím.

[ANO / NE]

Mohu si dělat na PC, tabletu nebo mobilu co chci a rodiče to nijak neomezují ani nekontrolují.

[ANO / NE]

Přál bych si trávit více času na PC, mobilu nebo tabletu, ale rodiče jsou proti

[ANO / NE]

7. Nejlépe strávený volný čas pro mě je:

(zakroužkuj jednu nejvíce pro tebe vyhovující odpověď)

a) čas u PC, mobilu nebo tabletu

b) koukání na TV

c) sport, kroužek nebo klub

d) relax s hudbou

e) s partou, kamarádem, kamarádkou

f) s rodinou

g) sám v přírodě

h) čtení knížky

i) jiné:

Komentář k dotazníku

Text dotazníku je záměrně netechnický, neformální a žákům blízký. Chtěl jsem tím obejít pocit výzkumník - zkoumaný, který je spojený i s etickými problémy chápáním dětí jako objektů zájmu, s větší uzavřeností a odporem k vyplňování dotazníků, jak uvádí Livingstone (2007, s. 21).

Otázky 1., 2. a 3. určují základní charakteristiku respondenta, která nám potom umožní sledovat rozdíly v jednotlivých kategoriích pohlaví, bydliště a věku.

V otázce 3. ohledně bydliště byla přidána doplňující otevřená otázka, neboť žák může mít pocit, že žije na vsi, ale přitom se jedná o část města (Např. Svitavy-Lánov, městská část Svitav).

Otázka 4. byla zvolena po dnech, přestože nakonec byly hodiny sečteny a ve zpracování dotazníků se pracovalo s hodinami týdně. Pokud by žák měl napsat rovnou hodiny týdně, jeho odhad bude mnohem nepřesnější, než když si představí užívání media po dnech.

Otázka 5. má mapovat nejčastější aktivity na médiu. Kategorie byly vytvořeny podle činnosti: hraní, psaní, sledování, čtení, jiné. Ve hře byla ještě možnost jmenovat přímo internetové služby. Např. místo koukání - Youtube, místo psaní si - Facebook atd. To by sebou přinášelo problém, protože např. sociálních sítí existuje velká řada (Twitter, Omegle, Lide.cz atd.) a vyjmenovat všechny by nebylo možné.

Bod 6. se snaží citlivě položit osobní otázky na vztah s rodiči, jejichž vyplňování mohlo některé žáky znervózňovat nebo rozčilovat. Jak uvádí Livingstone (2007, s. 13.), tyto otázky sebou nesou určitou zátěž. Žák v pubertě nebude chtít napsat, že ho rodiče "omezují", zvláště když by to mohl jeho spolužák vidět.

Ten samý problém může nastat u druhé otázky pod bodem 6: "Rodiče netuší, co na PC... dělám. Neomezují ani nekontrolují." V některých případech mohlo dojít k tomu, že žáka kontrolují (např. historie prohlížeče, poslechem přes dveře atd.), ale on o tom neví.

Třetí otázka v bodu 6. "Přál bych si trávit více času u PC..., ale rodiče jsou proti." je co možná nejcitlivěji a zároveň konkrétně položená otázka na konflikt mezi nimi a rodiči ohledně času tráveného. Je to otázka v podstatě na jeden z indikátorů závislosti, kdy užívání media zasahuje blízké osobní vztahy uživatele.

Poslední otázka 7. se zdánlivě týká volného času s množstvím variant výběru. Pro naše účely jde o to zjistit, jak velká část vzorku dotázaných skutečně chce svůj čas trávit na médiu. Pro vyhodnocení budeme potom uvažovat možnost a) proti všem ostatním možnostem.

Data byla zpracována v tabulkovém kalkulátoru LibreOffice CALC a Microsoft Excel s použitím rozšiřujícího doplňku Analytické nástroje – Analýza dat.

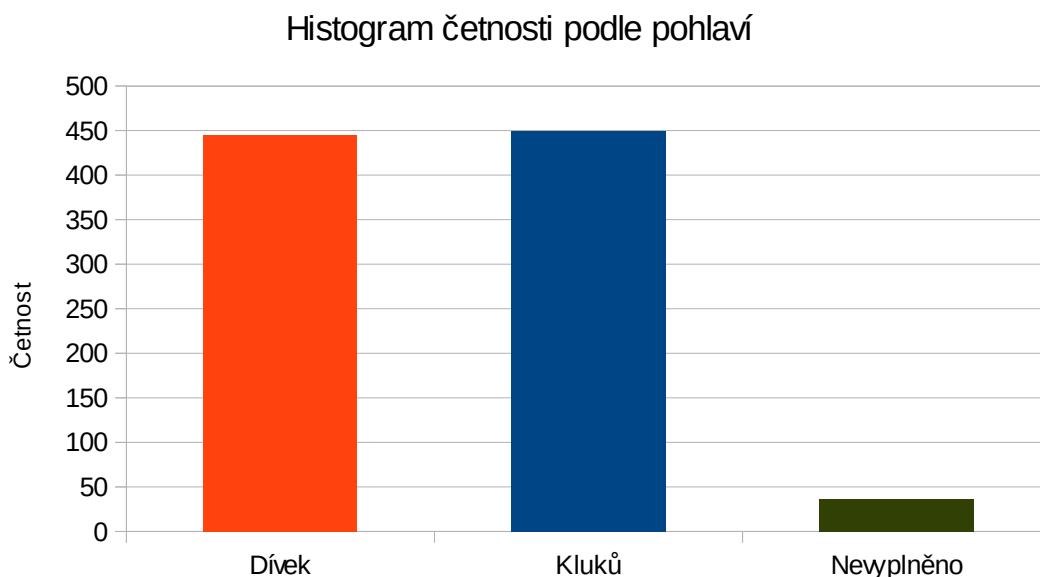
3. VYHODNOCENÍ

3.1. CHARAKTERISTIKA SOUBORU RESPONDENTŮ

Pohlaví

Pohlaví	Četnost	Relativní četnost
Žena	445	47,85%
Muž	449	48,28%
Nevyplněn	36	3,87%

Tabulka 1: Charakteristika souboru respondentů podle pohlaví

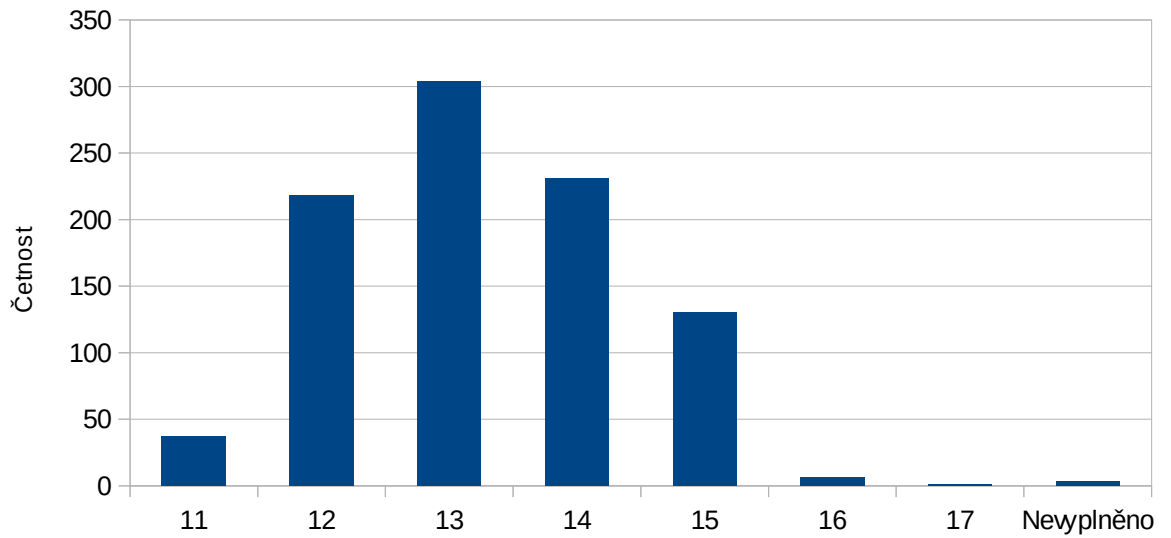
Graf 2: Histogram četnosti respondentů podle pohlaví

Věk

Věk	Četnost	Relativní četnost
11	37	4,0%
12	218	23,4%
13	304	32,7%
14	231	24,8%
15	130	14,0%
16	6	0,6%
17	1	0,1%
Nevyplněn	3	0,3%
Celkem	930	100,0%

Tabulka 2: Charakteristika souboru respondentů podle věku

Věk (histogram četnosti)

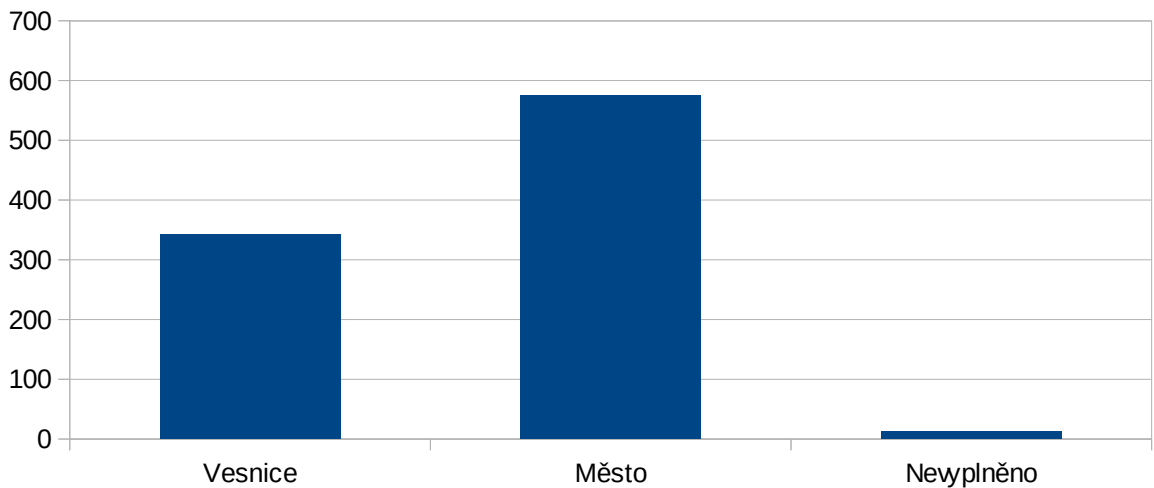
Graf 3: Charakteristika souboru respondentů podle věku

Místo bydliště

Bydliště	Četnost	Relativní
Vesnice	342	36,8%
Město	575	61,8%
Nevyplně	13	1,4%
Celkem	930	100,0%

Tabulka 3: Charakteristika souboru respondentů podle místa bydliště

Histogram četností podle místa bydliště

Graf 4: Charakteristika souboru respondentů podle místa bydliště

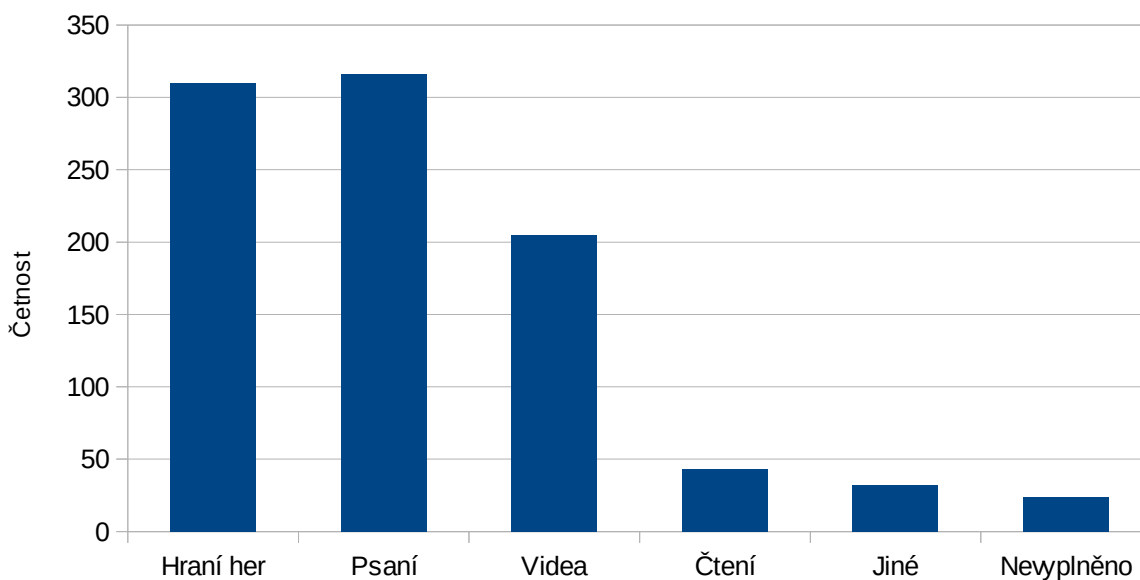
Jak tráví čas na PC, mobilu nebo tabletu

V kategorii "Jiné" respondenti psali "programování", "dělání úkolů", "tvorba videí" a "tvorba webu".

Typ činnosti	Četnost	Relativní četnost
Hraní her	310	33,3%
Psaní	316	34,0%
Videa	205	22,0%
Čtení	43	4,6%
Jiné	32	3,4%
Nevyplněno	24	2,6%
Celkem	930	100,0%

Tabulka 4: Charakteristika souboru respondentů podle typu činnosti trávené na PC, mobilu nebo tabletu.

Nejvíce času u PC tráví (histogram četnosti)

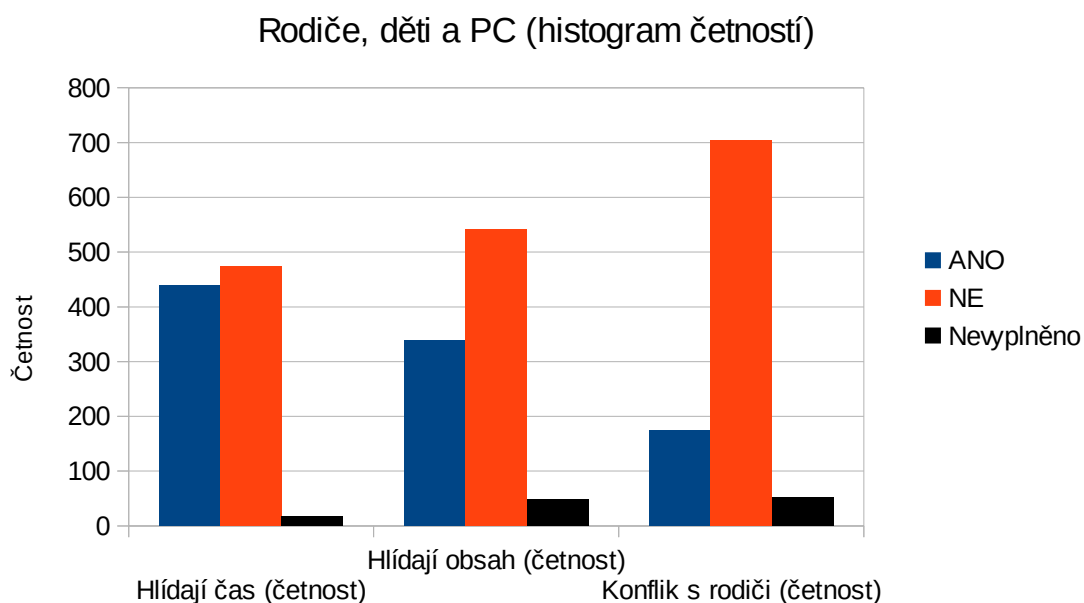

Graf 5: Charakteristika souboru respondentů podle typ činnosti trávené na PC, mobilu a tabletu.

Situace v rodině

Rodiče	Hlídají čas (četnost)	Hlídají čas (relativní četnost)	Hlídají obsah (četnost)	Hlídají obsah (relativní četnost)	Konflik s rodiči (četnost)	Konflik s rodiči (relativní četnost)
ANO	438	47,1%	339	36,5%	175	18,8%
NE	474	51,0%	542	58,3%	703	75,6%
Nevyplně	18	1,9%	49	5,3%	52	5,6%
Celkem	930	100,0%	930	100,0%	930	100,0%

Tabulka 5: Charakteristika souboru respondentů podle vztahů v souvislosti s PC, mobilem nebo tabletem.

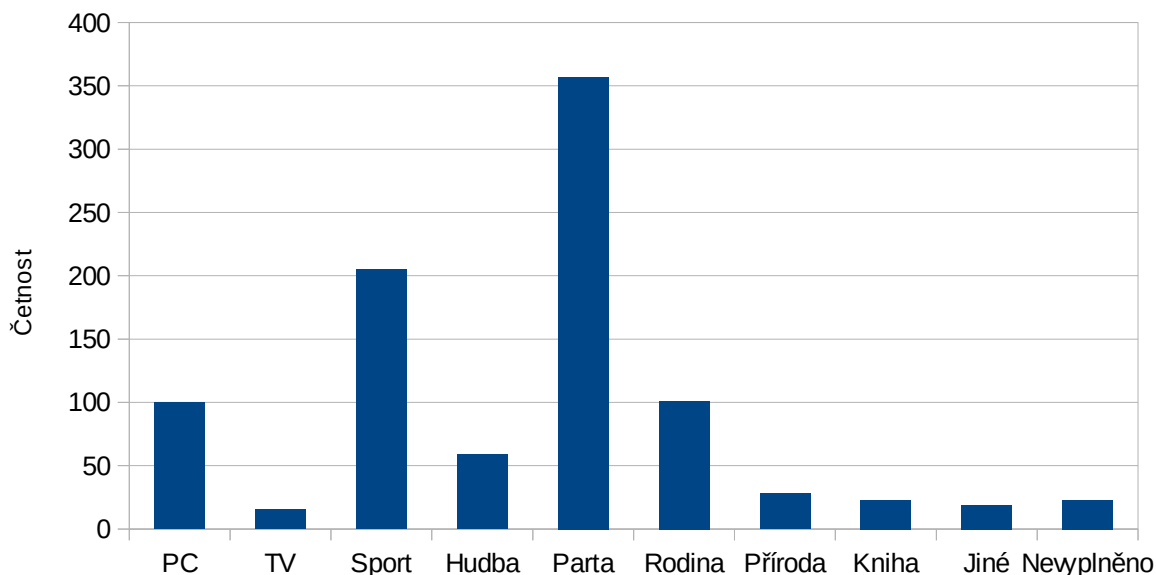
Graf 6: Charakteristika souboru respondentů podle vztahů s rodiči s v souvislosti PC, mobilem nebo tabletem.

Volný čas

Volný čas	Četnost	Relativní četnost
PC	100	10,8%
TV	15	1,6%
Sport	205	22,0%
Hudba	59	6,3%
Parta	357	38,4%
Rodina	101	10,9%
Příroda	28	3,0%
Kniha	23	2,5%
Jiné	19	2,0%
Nevyplněno	23	2,5%
Celkem	930	100,0%

Graf 7: Charakteristika souboru respondentů podle toho, jak by nejraději trávili svůj volný čas.

Nejraději tráví volný čas (histogram četnosti)

Graf 8: Charakteristika souboru respondentů podle toho, jak by nejraději trávili volný čas.

Průměrný počet hodin týdně podle věku, pohlaví a místa bydliště

Bylo vytvořeno 5 věkových kategorií: 11, 12, 13, 14 a 15 let. Věk 16 a 17 nebyly přibrány do statistik, neboť jejich soubory respondentů byly malé: 6 respondentů pro věk 16 let a jeden respondent pro věk 17 let. Tři respondenti svůj věk vůbec neuvedli. Těchto deset respondentů však bylo přibráno do celkových statistik (nezávislých na věku).

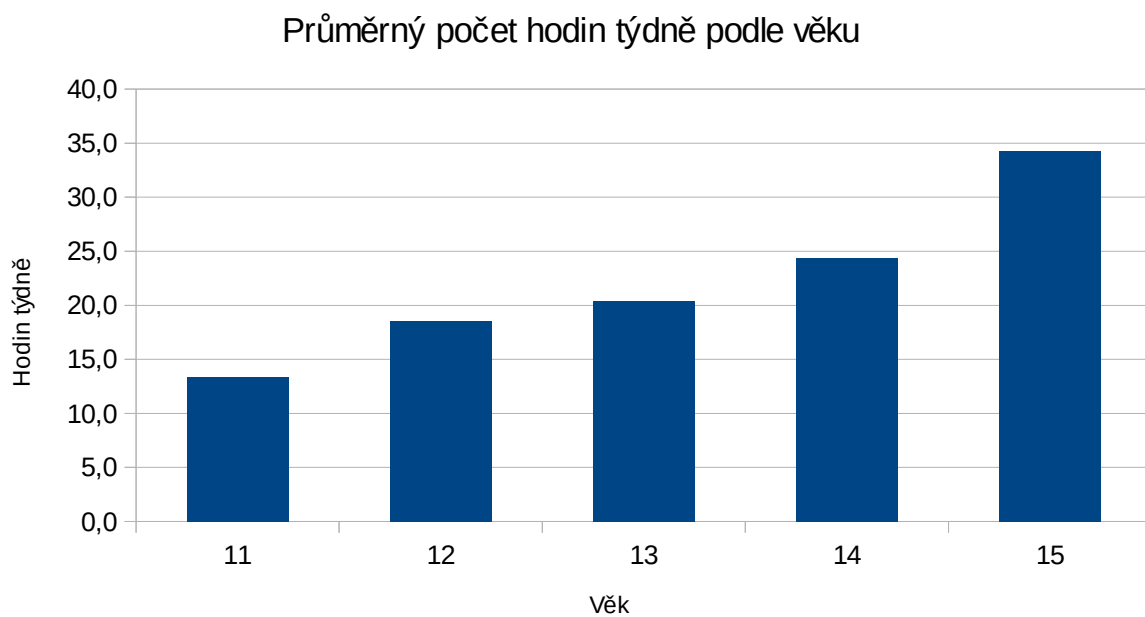
Byly vypočteny směrodatné odchylky a spočítána četnost prvků v jednotlivých souborech podle věkové kategorie.

Hodin týdně					
Věk	Všichni	Ženy	Muži	Vesnice	Město
11	13,4	11,5	16,4	12,4	13,9
12	18,6	18,4	18,8	17,2	19,2
13	20,4	20,2	20,4	18,0	21,4
14	24,4	23,1	25,6	23,4	25,2
15	34,3	35,6	33,3	37,8	32,5
Všechen věk	22,8	21,9	23,3	21,7	23,2
Směrodatná odchylka	20	21	19	22	19

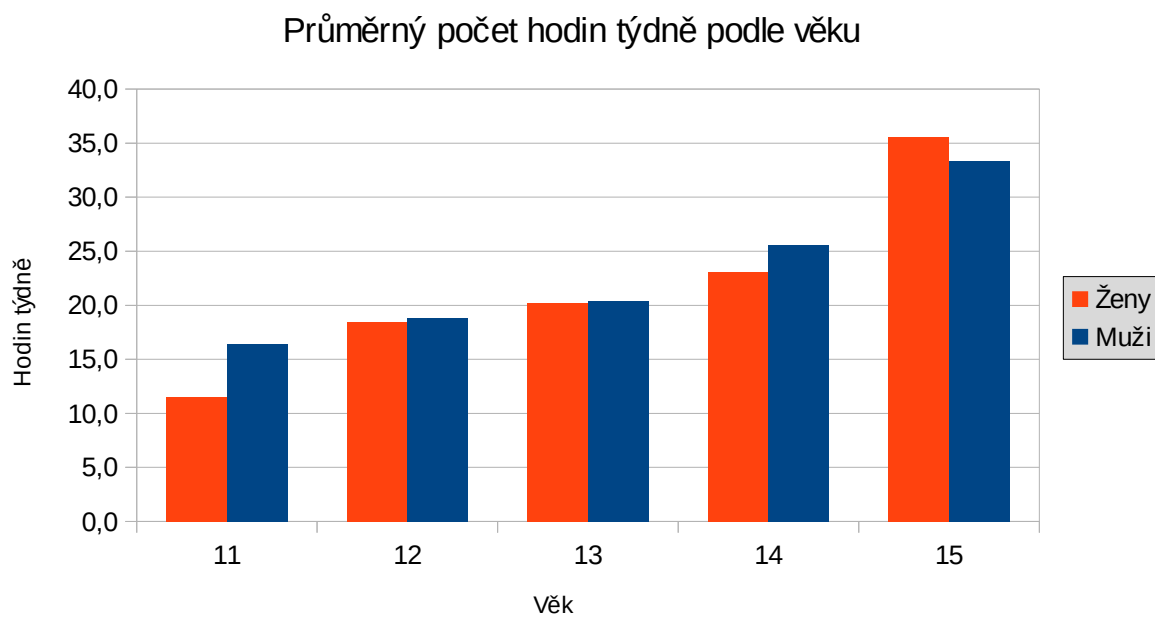
Tabulka 6: Hodiny týdně strávené u PC, mobilu nebo tabletu průměrně, podle věku celkem a v závislosti na pohlaví a místě bydliště. Průměr a směrodatné odchylky pro kategorie pohlaví a místa bydliště bez rozlišení věku.

Četnosti kategorií					
Věk	Všichni	Ženy	Muži	Vesnice	Město
11	37	23	14	13	24
12	218	107	107	79	137
13	304	150	143	109	188
14	231	104	120	93	136
15	130	57	61	44	85
Celkem	920	441	445	338	570

Tabulka 7: Četnosti respondentů v jednotlivých kategoriích pro předchozí tabulku.

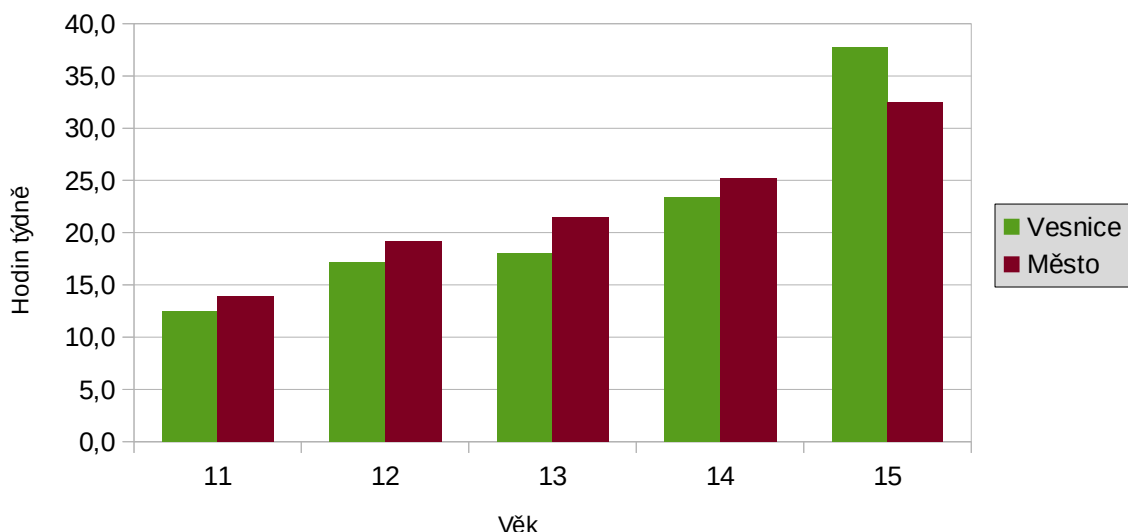

Graf 9: Průměrný počet hodin týdně v závislosti na věku respondentů.

Graf 10: Průměrný počet hodin týdně v závislosti na věku respondentů, rozdíly podle pohlaví.

Průměrný počet hodin týdně podle místa bydliště

Graf 11: Průměrný počet hodin týdně v závislosti na věku respondentů, rozdíly podle místa bydliště.

Průměrný počet hodin týdně v souvislosti se situací v rodině

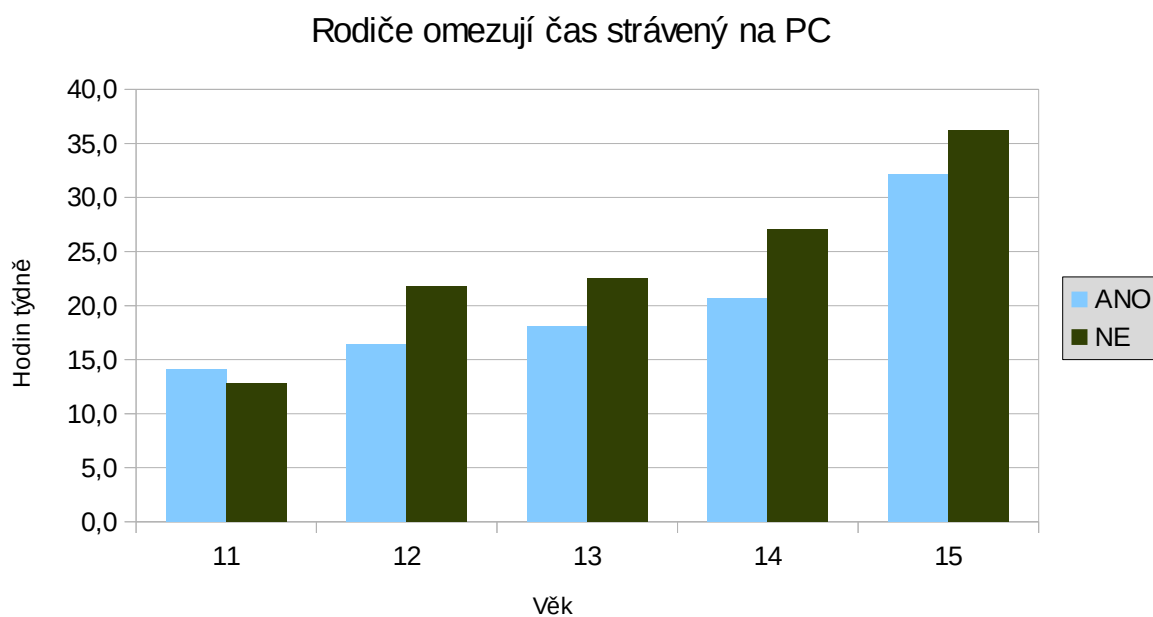
V následující tabulce jsou srovnáni respondenti podle toho, jaká je jejich situace v rodině ohledně trávení času u PC, mobilu nebo tabletu. Zvláštní sloupec tvoří "ideální rodina", která zahrnuje respondenty, kteří odpověděli: kontrola obsahu: ANO, kontrola času: ANO, konflikt s rodiči: NE. Představuje podle možností výběru ideální stav v domácnosti, kdy rodiče stanovili taková pravidla, která dítěti vyhovují a nepůsobí mezi nimi konflikt.

Hodin týdně	Kontrola času		Kont. Obsahu		Konflik		„Ideální Rodina“	Všichni
	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE		
Věk								
11	14,1	12,8	12,4	12,7	14,4	12,1	12,1	13,4
12	16,5	21,8	14,6	21,4	21,8	17,0	12,4	18,6
13	18,1	22,5	16,8	23,0	20,7	20,0	15,4	20,4
14	20,6	27,1	20,7	25,8	28,0	23,2	17,0	24,4
15	32,2	36,2	27,3	37,9	33,6	35,4	19,4	34,3
Všechen věk	19,2	26,1	17,7	25,8	24,0	22,2	14,7	22,8
Směr. odchylka	17	22	13	22	19	20	9	20

Tabulka 8: Hodiny týdně strávené u PC, mobilu nebo tabletu průměrně, podle věku celkem a v závislosti na pohlaví a místě bydliště. Průměr a směrodatné odchylky pro kategorie podle situace v rodině.

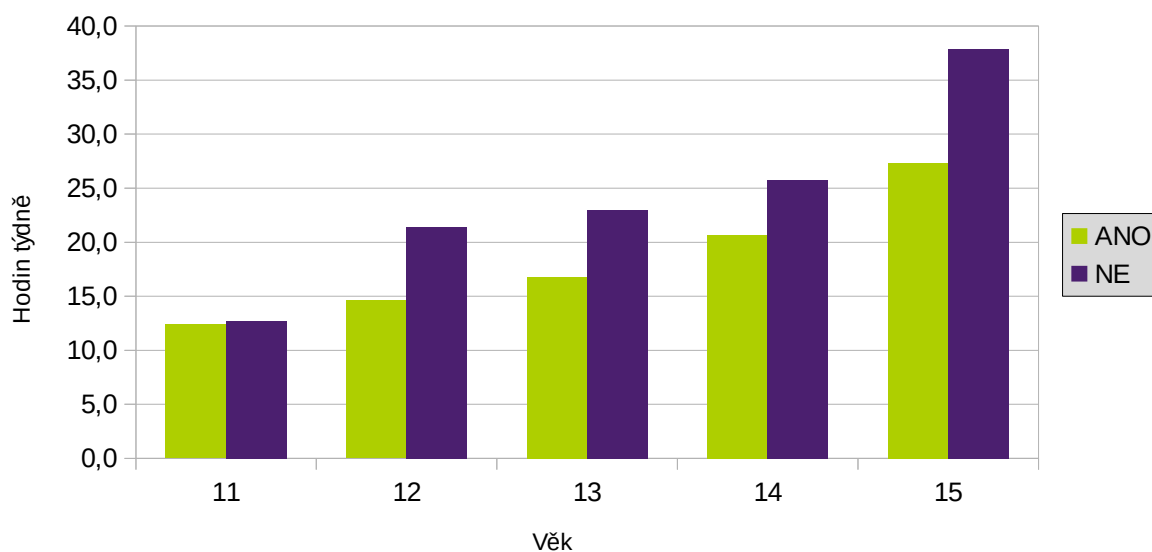
Hodin týdně	Kontrola času		Kont. Obsahu		Konflik		„Ideální Rodina“	Všichni
	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE		
11	20	16	19	16	7	29	9	37
12	129	87	102	108	42	166	54	218
13	148	149	118	167	63	221	53	304
14	100	127	62	154	40	174	26	231
15	37	89	33	92	22	104	11	130
Všechen věk	434	468	334	537	174	694	153	920

Tabulka 9: Četnosti respondentů v jednotlivých kategoriích pro předchozí tabulku.

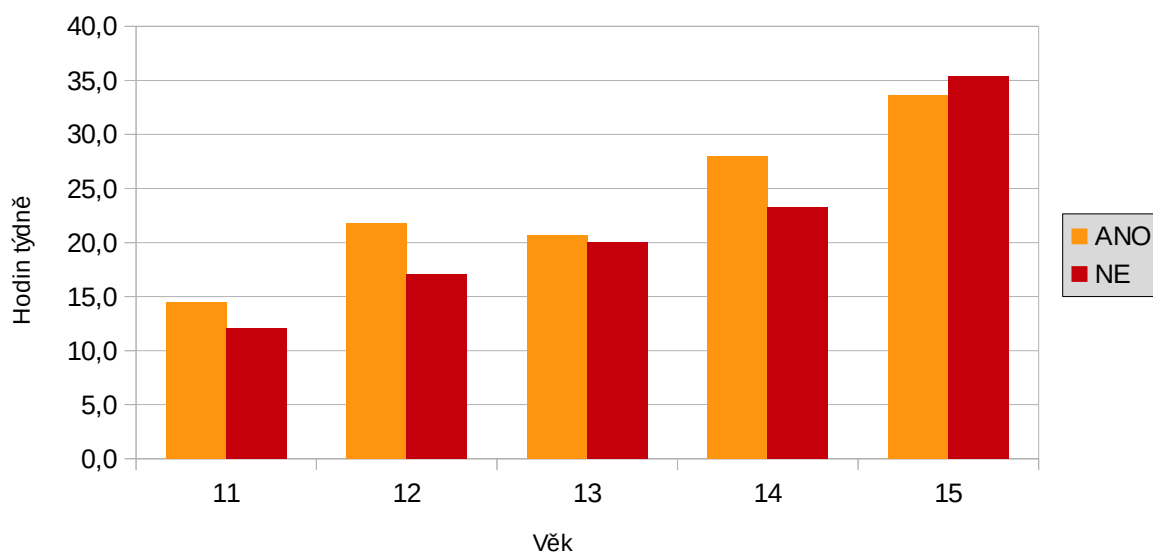
Graf 12: Průměrný počet hodin týdně v závislosti na věku respondentů a podle toho, zda rodiče omezují čas strávený u PC, mobilu nebo tabletu.

Rodiče dohlíží na obsah času na PC

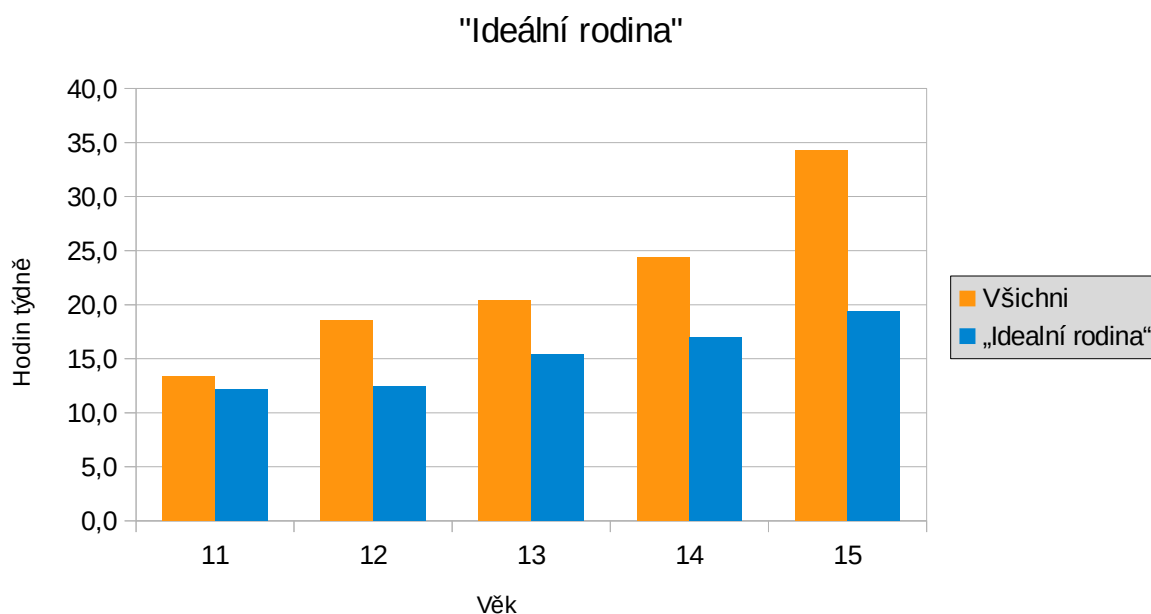

Graf 13: Průměrný počet hodin týdně v závislosti na věku respondentů a podle toho, zda rodiče omezují obsah činností na PC, mobilu nebo tabletu.

Konflikt s rodiči

Graf 14: Průměrný počet hodin týdně v závislosti na věku respondentů a podle toho, zda mají děti s rodiči konflikt ohledně času tráveného na PC, mobilu nebo tabletu.

Graf 15: Průměrný počet hodin v závislosti na věku. Porovnání "Ideální rodiny" (viz výše) s celkovým souborem respondentů.

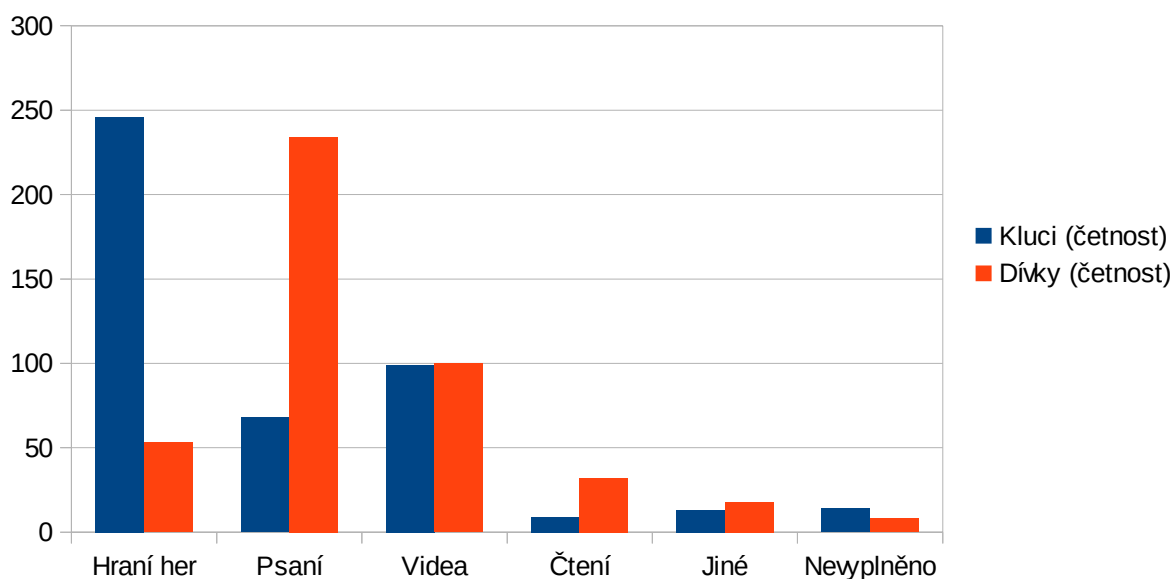
Trávení času na počítači v závislosti na pohlaví a místě bydliště

V následující tabulce jsem kromě četností přidal i procentuální vyjádření situace na vesnici a ve městě, neboť se počty respondentů obou skupin výrazně liší (vesnice 342, město 575), což není u kategorie pohlaví, kde jsou oba vzorky četnostně stejně zastoupeny.

	Kluci (četnost)	Dívky (četnost)	Město (četnost)	Město %	Vesnice (četnost)	Vesnice %
Hraní her	246	53	186	32,3%	119	34,8%
Psaní	68	234	192	33,4%	119	34,8%
Videa	99	100	131	22,8%	72	21,1%
Čtení	9	32	30	5,2%	13	3,8%
Jiné	13	18	22	3,8%	9	2,6%
Nevyplněn	14	8	14	2,4%	10	2,9%

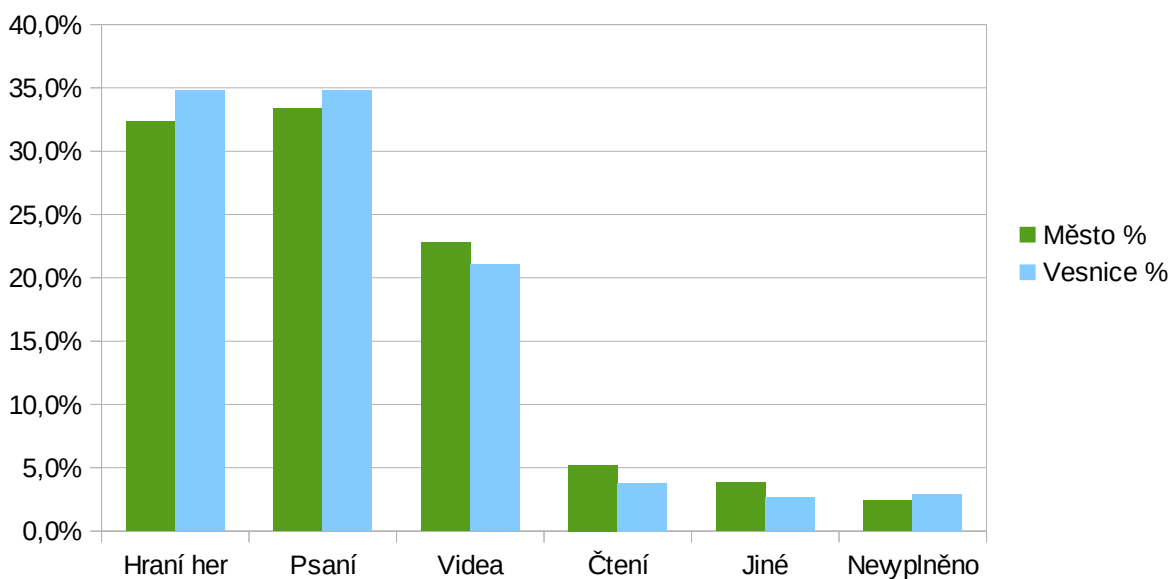
Tabulka 10: Četnosti způsobu trávení času na PC v závislosti na pohlaví a místě bydliště. Místo bydliště vyjádřeno i procentuálně.

Nejvíce času u PC tráví / podle pohlaví (histogram četností)

Graf 16: Četnosti nejčastějšího způsobu trávení volného času podle pohlaví.

Nejvíce času u PC tráví / podle bydliště (procentuální vyjádření)

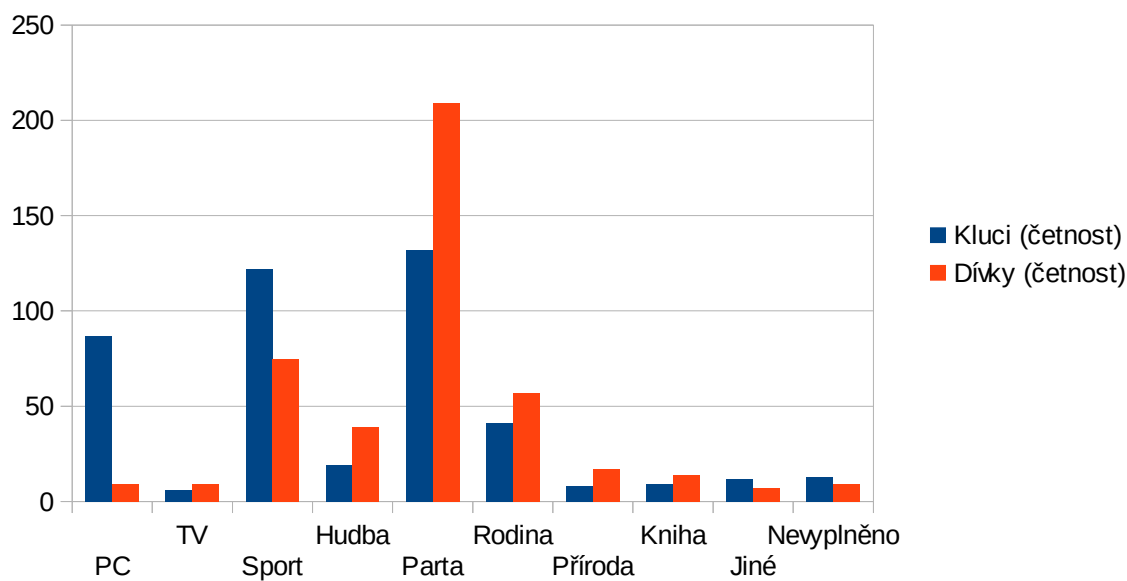
Graf 17: Procentuální vyjádření způsobu trávení volného času podle místa bydliště.

Nejlepší volný čas v závislosti na pohlaví a místě bydliště

	Kluci (četnost)	Dívky (četnost)	Město (četnost)	Město %	Vesnice (četnost)	Vesnice %
PC	87	9	69	12,0%	29	8,5%
TV	6	9	11	1,9%	4	1,2%
Sport	122	75	116	20,2%	86	25,1%
Hudba	19	39	40	7,0%	19	5,6%
Parta	132	209	228	39,7%	123	36,0%
Rodina	41	57	60	10,4%	40	11,7%
Příroda	8	17	14	2,4%	13	3,8%
Kniha	9	14	15	2,6%	8	2,3%
Jiné	12	7	6	1,0%	13	3,8%
Nevyplněno	13	9	16	2,8%	7	2,0%

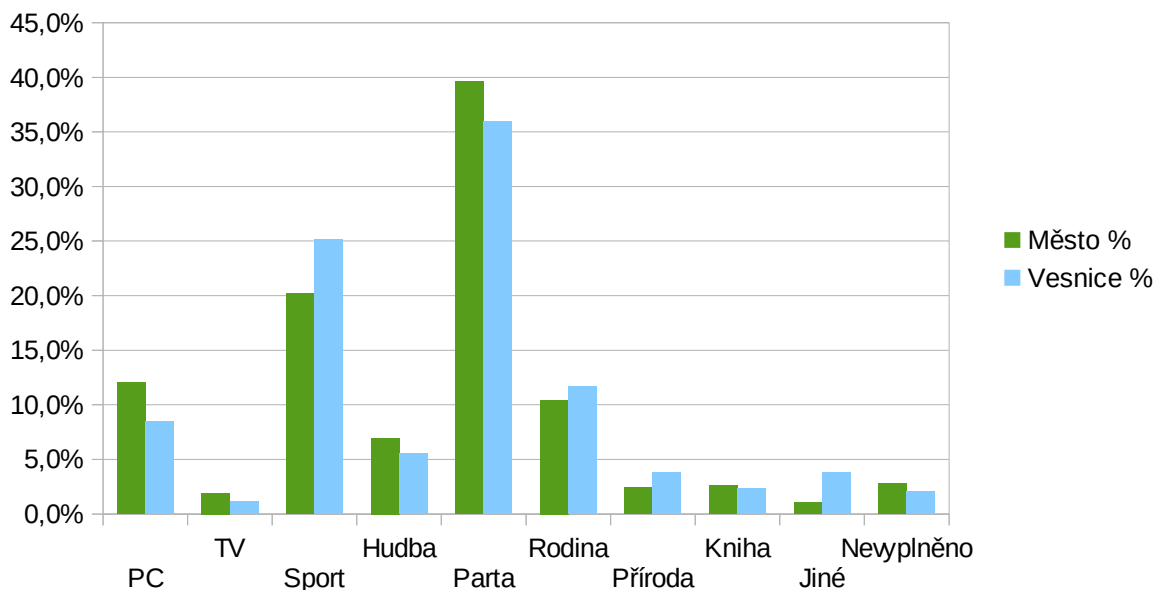
Tabulka 11: Četnosti způsobu nejlépe tráveného volného času v závislosti na pohlaví a místě bydliště. Místo bydliště vyjádřeno i procentuálně.

Nejraději tráví volný čas / podle pohlaví (histogram četnosti)

Graf 18: Nejlépe trávený čas podle respondentů v závislosti na pohlaví.

Nejraději tráví svůj volný čas / podle bydliště (procentuálně)

Graf 19: Nejlépe trávený volný čas podle respondentů v závislosti na místě bydliště, vyjádřeno procentuálně.

3.2. VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ

Pro všechny hypotézy uvažujeme hladinu významnosti $\alpha = 5\%$. Hypotézy byly zpracované v programu Excel s rozšířením Data Analysis.

Hypotéza 1: Kluci tráví na PC, tabletu a mobilu statisticky významně více času než dívky.

Hypotéza 0: Pohlaví nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Před Studentovým T-Testem, nejprve musíme provést F-Test:

Hodin	Dívky	Kluci
Stř. hodnota	22,0	23,5
Směrodatná odchylka	20,8	19,0
Pozorování	444	446

h_0 : Rozptyly souborů jsou stejné. h_1 : Rozptyly jsou různé.

Tabulka 12: Základní statistické informace o obou souborech hypotézy 1.

$F_{stat} = 1,19 > F_{krit} = 1,17$: zamítám h_0 : Rozptyly souborů nejsou stejné.

Studentův T-Test pro dva nesourodé soubory:

T hodnota T-Testu $T_{stat} = 1,08 > T_{krit} = 1,96$

Výsledek: **Nezamítám H_0** : pohlaví nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Hypotéza 2: Žáci ve městě tráví na PC, tabletu, mobilu statisticky významně více času než jejich vrstevníci na vesnici.

Hypotéza 0: Bydliště (město/vesnice) nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Před Studentovým T-Testem, nejprve musíme provést F-Test:

h_0 : Rozptyly souborů jsou stejné. h_1 : Rozptyly jsou různé.

$F_{stat} = 0,78 < F_{krit} = 0,85$: nezamítám h_0 :

Rozptyly souborů jsou stejné.

Hodin	Město	Vesnice
Stř. hodnota	23,3	21,9
Směrodatná odchylka	19,0	21,5
Pozorování	574	339

Tabulka 13: Základní statistické informace o obou souborech hypotézy 2.

Studentův T-Test pro dva sourodé soubory:

T hodnota T-Testu $T_{stat} = 0,97 < T_{krit} = 1,96$

Výsledek: **Nezamítám H_0** : bydliště (město/vesnice) nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Hypotéza 3: Se vzrůstajícím věkem se statisticky významně mění čas ztrávený za PC, mobilem nebo tabletem.

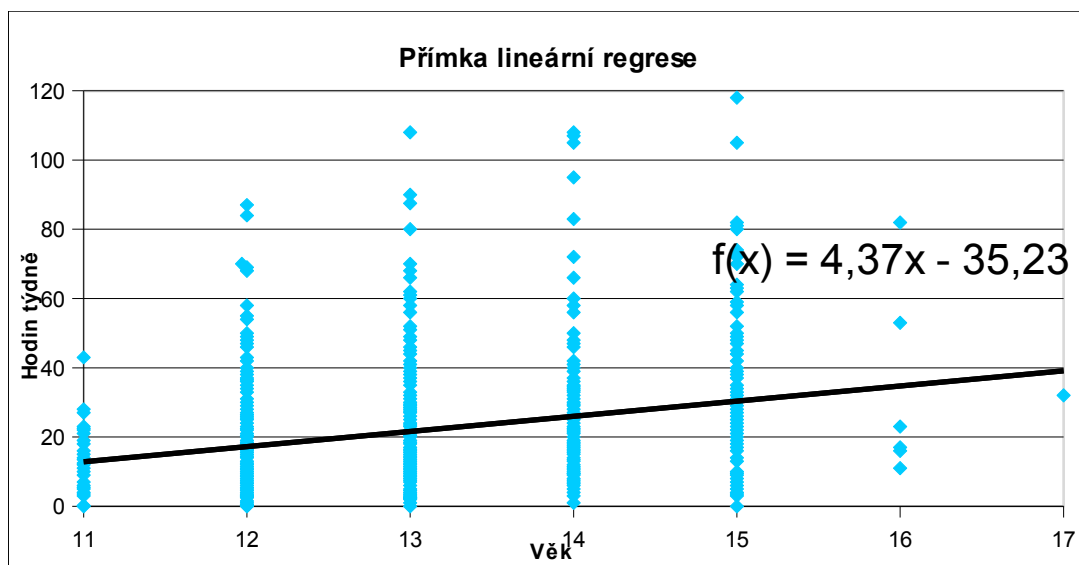
Hypotéza 0: Věk nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Studentův T-Test pro zjištění významu korelace:

T hodnota T-Testu $T_{stat} = 7,82 > T_{krit} = 0,018$

Výsledek: **Zamítám H_0 a ve prospěch H_3** : Se vzrůstajícím věkem se statisticky významně mění čas ztrávený za PC, mobilem nebo tabletem.

Další statistickou informací pro tento výsledek je Pearsonův koeficient korelace $R = 0,25$. Korelace se dá vyjádřit i regresní přímkou pro zjištění trendu. Rovnice této přímky je $f(X) = 4,37x - 35,23$, ve které je zajímavá hodnota 4,37, která nám vyjadřuje přibližný roční nárůst hodin týdně, které žák týdně stráví na PC, mobilu nebo tabletem.

Graf 20: Bodový graf závislosti věku na hodin týdně na PC, proložený lineární regresní přímkou.

Hypotéza 4: Kluci tráví svůj čas na PC, tabletu nebo mobilu hraním her statisticky významně více času než dívky.

Hypotéza 0: Pohlaví nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu hraním her.

	Hry	Jiné	Celkem
Dívka	52	384	436
Kluk	246	189	435
Celkem	298	573	871

Tabulka 14: Kontingenční tabulka skutečných četností odpovědí respondentů.

Vyhodnocení proběhlo pomocí kontingenčních tabulek skutečných a očekávaných četností, které jsou potom otestovány pomocí chí-kvadrát testu.

Pravděpodobnost chyby při zamítnutí H4 je menší než hladina pravděpodobnosti.

	Hry	Jiné	Celkem
Dívka	149,2	286,8	436
Kluk	148,8	286,2	435
Celkem	298	573	871

Tabulka 15: Kontingenční tabulka očekávaných četností.

$$P_{\chi^2 \text{ stat}} = 8 \times 10^{-44} < \alpha = 0,05$$

Výsledek: Zamítám H0 ve prospěch H4 : Kluci tráví svůj čas na PC, tabletu nebo mobilu hraním her statisticky významně více času než dívky.

Hypotéza 5: Dívky tráví svůj čas na PC, tabletu nebo mobilu psaním si s lidmi statisticky významně více času než kluci.

Hypotéza 0: Pohlaví nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu psaním si s lidmi.

Vyhodnocení proběhlo pomocí kontingenčních tabulek skutečných a očekávaných četností, které jsou potom otestovány pomocí chí-kvadrát testu.

	Jiné	Psaní	Celkem
Dívka	202	234	436
kluk	367	68	435
Celkem	569	302	871

Tabulka 16: Kontingenční tabulka skutečných četností odpovědí respondentů.

Pravděpodobnost chyby při zamítnutí H4 je menší než hladina pravděpodobnosti.

$$P_{\chi^2 \text{ stat}} = 4 \times 10^{-32} < \alpha = 0,05$$

Výsledek: Zamítám H0 ve prospěch H5 : Dívky tráví svůj čas na PC, tabletu nebo mobilu hraním her statisticky významně více času než kluci.

	Jiné	Psaní	Celkem
Dívka	284,8	151,2	436
kluk	284,2	150,8	435
Celkem	569	302	871

Tabulka 17: Kontingenční tabulka očekávaných četností.

Hypotéza 6: Žáci, jimž rodiče omezují čas na PC, tabletu nebo mobilu, na nich tráví statisticky významně méně času než žáci, jimž rodiče čas nekontrolují.

Hypotéza 0: Kontrola času nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Před Studentovým T-Testem, nejprve musíme provést F-Test:

Hodin	Kont. Čas	Nekontrol.
Stř. hodnota	18,9	26,2
Směrodatná odchylka	15	22
Pozorování	435	470

Tabulka 18: Základní statistické informace o obou souborech hypotézy 6.

h0: Rozptyly souborů jsou stejné. h1: Rozptyly jsou různé.

$$P_{F \text{ stat}} = 3,6 \times 10^{-15} < \alpha = 0,05 : \text{Zamítám } h_0 : \text{Rozptyly souborů nejsou stejné.}$$

Studentův T-Test pro dva nesourodé soubory:

$$T \text{ hodnota } T\text{-Testu } T_{\text{stat}} = 5,89 > T_{\text{krit}} = 1,96$$

Výsledek: **Zamítám H0 ve prospěch H6** : Kontrola času na PC ze strany rodičů má statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Hypotéza 7: Žáci, jimž rodiče omezují obsah činností na PC, tabletu nebo mobilu, na nich tráví statisticky významně méně času než žáci, jimž rodiče obsah činností nekontrolují.

Hypotéza 0: Kontrola obsahu ze strany rodičů nemá statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Před Studentovým T-Testem, nejprve musíme provést F-Test:

<i>Hodin</i>	K. obsah	Nekontrol.
Stř. hodnota	17,7	25,8
Směrodatná odchylka	13	21
Pozorování	339	537

h_0 : Rozptyly souborů jsou stejné. h_1 : Rozptyly jsou různé.

Tabulka 19: Základní statistické informace o obou souborech hypotézy 7.

$P_{F\text{ stat}} = 0 < \alpha = 0,05$: Zamítám h_0 : Rozptyly souborů nejsou stejné.

Studentův T-Test pro dva nesourodé soubory:

T hodnota T-Testu $T_{\text{stat}} = 6,92 > T_{\text{krit}} = 1,96$

Výsledek: **Zamítám H_0 ve prospěch H_7** : Kontrola obsahu činností na PC ze strany rodičů má statisticky významný vliv na dobu strávenou u PC, tabletu nebo mobilu.

Hypotéza 8: Žáci, kteří jsou s rodiči ve sporu ohledně času tráveného na PC, tabletu nebo mobilu, na nich tráví statisticky významně méně času než žáci, kteří ve sporu nejsou.

Hypotéza 0: Konflikt s rodiči ohledně doby trávené u PC, tabletu nebo mobilu nemá statisticky významný vliv na dobu, kterou žák u PC bude.

Před Studentovým T-Testem, nejprve musíme provést F-Test:

<i>Hodin</i>	Konflikt	Bez konfl.
Stř. hodnota	24,3	22,0
Směrodatná odchylka	19	21
Pozorování	173	701

h_0 : Rozptyly souborů jsou stejné. h_1 : Rozptyly jsou různé.

Tabulka 20: Základní statistické informace o obou souborech hypotézy 8.

$P_{F\text{ stat}} = 0,92 > \alpha = 0,05$: Nezamítám h_0 : Rozptyly souborů jsou stejné.

Studentův T-Test pro dva sourodé soubory:

T hodnota T-Testu $T_{\text{stat}} = 1,43 < T_{\text{krit}} = 1,96$

Výsledek: **Nezamítám H0** : Konflikt s rodiči ohledně doby trávené u PC, tabletu nebo mobilu nemá statisticky významný vliv na dobu, kterou žák u PC bude.

Hypotéza 9: Žáci, jimž rodiče omezují čas, omezují obsah a nejsou s nimi ve sporu ohledně jejich užívání PC, tabletu nebo mobilu, zde tráví statisticky významně méně času než v ostatních případech.

Hypotéza 0: Žáci, jejichž rodiče kontrolují čas a obsah a zároveň s nimi nejsou v konfliktu ("ideální rodina") ohledně doby strávené na PC, netráví statisticky významně více či méně hodin u PC než žáci, kteří mají jinou situaci v rodině.

Před Studentovým T-Testem, nejprve musíme provést F-Test:

Hodin	„Ideál“	Ostatní
Stř. hodnota	14,7	24,5
Směrodatná odchylka	12	20
Pozorování	156	694

h_0 : Rozptyly souborů jsou stejné. h_1 : Rozptyly jsou různé.

Tabulka 21: Základní statistické informace o obou souborech hypotézy 9.

$P_{F\text{ stat}} = 0 < \alpha = 0,05$: Zamítám h_0 : Rozptyly souborů jsou stejné.

Studentův T-Test pro dva sourodé soubory:

T hodnota T-Testu $T_{\text{stat}} = 9,1 > T_{\text{krit}} = 1,96$

Výsledek: **Zamítám H0 ve prospěch H9** : Žáci, jimž rodiče omezují čas, omezují obsah a nejsou s nimi ve sporu ohledně jejich užívání PC, tabletu nebo mobilu, tráví na těchto médiích statisticky významně méně času než v ostatních případech.

Hypotéza 10: Chlapci si statisticky významně více než dívky přejí trávit svůj volný čas na PC, tabletu nebo mobilu.

	Jiné	PC	Celkem
Dívka	427	8	435
Kluk	349	87	436
Celkem	776	95	871

Tabulka 22: Kontingenční tabulka skutečných četností odpovědí respondentů.

Hypotéza 0: Kluci v porovnání s dívkami si nepřejí trávit statisticky významně více času u PC, mobilu nebo tabletu.

	Jiné	Psaní	Celkem
Dívka	387,6	47,4	435
kluk	388,4	47,6	436
Celkem	776	95	871

Tabulka 23: Kontingenční tabulka očekávaných četností.

Vyhodnocení proběhlo pomocí kontingenčních tabulek skutečných a očekávaných četností, které jsou potom otestovány pomocí chí-kvadrát testu.

Pravděpodobnost chyby při zamítnutí H_0 je menší než hladina pravděpodobnosti.

$$P_{\chi^2 \text{ stat}} = 9,9 \times 10^{-18} < \alpha = 0,05$$

Výsledek: **Zamítám H_0 ve prospěch H_{10}** : Kluci si statisticky významně více než dívky přejí trávit svůj volný čas na PC, tabletu nebo mobilu.

4. INTERPRETACE A KOMENTÁŘ K VÝSLEDKŮM

4.1. KOMENTÁŘE K HYPOTÉZÁM

Pohlaví. V úvodu jsem psal, že ze zkušeností se mi jeví, že jsou na tom chlapci s netholismem hůře, protože si na ně rodiče více stěžují. Problém, kde zazní "počítač" a "děvčata", jakoby ani neexistoval, ale jak ukázaly i jiné studie (např. E. F. Gross 2004) i naše výsledky, co se týká času tráveného s novými mediemi, jsou na tom dívky stejně jako kluci. Neukázal se žádný statisticky významný rozdíl. Počty hodin ale nejsou jediný, ani hlavní ukazatel závislosti na internetu, a fakt, že chlapci a dívky zde tráví stejné množství času pořád může znamenat, že chlapci jsou na tom se závislostí hůře než dívky.

V hypotézách 4 a 5 náš průzkum prokázal očekávanou spojitost mezi pohlavím a činnostmi na internetu. Chlapci obecně více hrají hry a dívky tráví svůj čas psaním si s lidmi (sociální sítě), což byl očekávaný výsledek a souhlasí i s jinými studiemi (TSITSIKA et al., 2012). Zajímavé je, že podle výzkumu jsou v nebezpečí netholismu více uživatelé sociálních sítí, jimž hrozí toto riziko již při 14 h týdně, kdežto hráčům her až při 18h týdně. Je tedy otázkou, zda by měla být pro rodiče přijatelnější dcera závislá na sociálních sítích než syn závislý na hrách. Z mé zkušenosti vyplývá, že méně je pro rodiče přijatelný syn - hráč, ale měli by být obezřetní i u dcery, která je v minimálně stejném nebo i větším nebezpečí na sociálních sítích.

Hypotéza 10 nám potvrdila rozdíl mezi pohlavími ve způsobu jak trávit volný čas. Chlapci si ho statisticky významně více než dívky přejí trávit před displayem a jak je vidět v grafu 18., ten rozdíl je vícenásobný. Jak ukázala studie TSITSIKA et al. (2012) v závěru, dívky spojují své online aktivity s offline aktivitami (reálným životem a vztahy), kdežto pro kluky spíše než pro dívky je online svět jejich hlavním světem, kde získávají uznání a naplnění, které jim offline svět nepřináší. Zkrátka pro kluky je svět PC plnohodnotnou aktivitou, která naplňuje jejich potřeby realizace a někdy i socializace, ale pokud by si měla dívka vybrat jestli si bude

s kamarády chatovat nebo se s nimi reálně sejde, bude volit to druhé. Problémem ale je, že se těchto možností pro ni tolik nenabízí.

Vesnice a město. Musím se přiznat, že před nastudováním literatury jsem hypotézu 2 považoval za stěžejní a přál jsem si, aby se ukázalo, že rozdíl mezi vesnicí a městem existuje. Chtěl jsem prokázat, že sociální prostředí má vliv na dobu trávenou u počítače. Vesnické prostředí je kulturně jiné a bývá spojeno i s jinou mentalitou rodičů. Nakonec se tento směr ukázal jako slepé rameno.

Děti na vesnici možná nemají takovou možnost odpoledních kroužků jako ty ve městě, ale mají větší možnost venkovních a pomocných činností kolem domu. Statisticky nevýznamný rozdíl mezi městem a vesnicí nám také ukázal, že venkov je plně pokryt novými mediemi a minimálně ten chytrý telefon patří do standardní výbavy dnešního vesnického dospívajícího.

Věk a doba před displayem. Čím jsou žáci starší, tím více času novými mediemi tráví. Statisticky prokazatelná korelace v hypotéze 3 mezi věkem a dobou u PC..., nám potvrdila naše očekávání. Podle našeho vzorku naroste průměrně každý rok denní užívání nových medií o 37 minut denně (4,47 hodin týdně). Je přirozené, že v tomto věku je člověk dravý po objevování světa i sama sebe a nová média jsou k tomu skvělým prostředkem. Zajímavé by bylo zjistit, jak jde vývoj dál. Jestli má po léta na střední škole a dál stejný lineární vývoj, nebo jestli bude klesat nebo stoupat.

Rodiče a pravidla. Jak u rodin, kde se nějakým způsobem kontroluje čas, tak i u rodin, kde se kontroluje obsah činností na PC..., dochází ke statisticky významnému rozdílu vůči ostatním rodinám. Žáci z těchto rodin tráví méně času u nových medií. Tento rozdíl je v případě času o 7 hodin a v případě obsahu o 8 hodin méně (přibližně jedna hodina denně), oproti ostatním rodinám.

Rozdíl bude dán samotnou kontrolou a nastavením hranic, ale také tím, že se rodiče o mediální svět svých dětí vůbec zajímají nebo vnímají ho jako nebezpečný nebo problematický. Takový rodič je sám buď nějakým způsobem zbláhlost nebo se alespoň dobře informuje.

Výskyt konfliktu v rodině, kdy si dítě přeje trávit na PC... více času, ale rodiče jsou proti, neprokázal statisticky významný rozdíl (hypotéza 8) v porovnání s jinými rodinami. Tento výsledek je zářející, protože se musí jednat o rodiny, kde rodiče nějakým způsobem čas kontrolují, jinak by o tom nebyl spor. Pokud v tom spor je, tak nemá žádný vliv na počet hodin a dítě si prostě prosadí svou.

V rodinách, kde rodiče kontrolují čas i obsah a není konflikt, se dosahuje nejlepšího výsledku ze všech ostatních kategorií. Rodiče nastavili taková pravidla a nejspíš i nabízí dítěti takové offline aktivity, že nemá potřebu trávit u médií více času než rodiče nastavili. Tento rozdíl činí 10 hodin týdně (asi 1,5 denně). Tyto rodiny nejsou ani zas tak vzácné, tvoří asi 15% vzorku. To je celkem dobrá zpráva. Pokud bychom měli i například stáří rodičů, mohli bychom se dozvědět, zda se to týká jen rodičů mladších ročníků nebo i starších. Můj odhad je, že by se to týkalo rodin, kde jsou rodiče "internetoví domorodci".

4.2. STATISTICKÉ ZAJÍMAVOSTI

Průměrná doba. Průměrná doba trávení u nových medií je 22,8 hodin týdně (3h 15 minut denně), což v porovnání s čísly, které jsme zmiňovali v kapitole 1.2. (14 nebo 18h týdně), znamená, že většina respondentů je v nebezpečí závislosti. Samotný denní průměr je na zamýšlení. Kolik ve všední den může mít žák volného času, když uvažujeme úkoly, kroužky, večeri, hygienu atd.?

Minima a maxima. Zajímavým údajem je také směrodatná odchylka u celého vzorku rovna 20 hodinám, což znamená podle Gaussova rozdělení, že cca 95% vzorku spadá mezi 3-43 hodin týdně. To znamená, že mezi respondenty jsou v užívání nových medií velké rozdíly. Pokud začneme minimem, tak jen 7 respondentů označilo, že tráví na PC, tabletu nebo mobilu 0 hodin týdně. Tzn. nemají chytrý telefon a nejspíš ani počítač. Jejich rodina žije v analogovém světě starých medií. Do 3 hodin týdně spadá 28 respondentů.

Do hranice 14 hodin týdně doporučené americkými pediatry se vejde 370 (asi 38%) respondentů. Tato hranice nám umožňuje vidět, jaký vzorek je v nebezpečí závislosti.

Hranici více jak 43 hodin týdně (více jak 6hodin denně) překročilo 96 respondentů, cca 10% vzorku, o kterém můžeme přemýšlet jako o dětech ve větším nebezpečí závislosti. Mohli bychom mít podezření, že se jedná o hráče her, ale ti tvoří jen 30 respondentů z 96.

Mentální hranici 100 hodin týdně (14hodin denně!) překročilo 11 respondentů z 930. Jedna respondentka vyplnila údaj 168 hodin.

Volný čas. Přestože většina tráví svůj volný čas u displaye, 90% z nich si přeje tento čas trávit jinak: nejvíce s partou, sportem nebo s rodinou. Skupina, která si přeje trávit svůj čas u nových medií je zastoupena především hochy (v poměru 1 dívka ku 10 chlapcům, důvody viz 4.1.).

Navozuje se otázka, proč mladí tráví tolik času u displaye, přestože by ho chtěli trávit jinak. Hraje zde roli především závislost nebo nedostatek příležitostí trávit čas jinak? V mé profesi

lektora se mi jednou po přednášce stalo, že za mnou přišla jedna maminka a řekla: "Já bych ho od monitoru vyhnala na hřiště před panelák, ale on tam nikdo není." Možnosti setkání s partou nebo neorganizovaného sportu už dnes nemusí být tak přístupné jako dřív. Čas trávení s rodinou zvláště o víkendech je nejspíš dětmi přijímaný kladně, ale vytvářet takové možnosti každý den není asi v silách rodičů.

Pak je tu možnost vlivu závislosti. Z našeho výzkumu můžeme říci, že vzhledem k počtu hodin je asi dvě třetiny respondentů v nebezpečí této závislosti. Závislost je projevuje mimo jiné i tím, že člověk užívá drogu, i když by si přál dělat něco jiného.

Odpověď na otázku, proč mladí tráví tolik času u displaye, přestože by ho chtěli trávit jinak, je nejspíš kombinací obou těchto faktorů: závislost a nedostatek alternativ. Jak silné jsou tyto faktory je za hranicí tohoto výzkumu a může být předmětem dalších studií.

5. ZÁVĚR

V této práci jsem si kladl za cíl zjistit míru a okolnosti závislosti na nových médiích (tj. netholismu) na 2. stupni ZŠ v našem regionu. V teoretické části jsem se zabýval pojmy "Nová média", "Netholismus" a jak to vše souvisí s pravidly, které dávají rodiče dětem. Ve výzkumné části jsem zjišťoval, kolik hodin žáci u nových médií tráví, co tam nejčastěji dělají, jestli a jak jim do toho zasahují rodiče, a jestli si zde vlastně přejí čas trávit. Do toho jsem zjišťoval i další informace o respondentech: pohlaví, věk a bydliště. Pro tento účel jsem vytvořil deset hypotéz, pro jejichž vyhodnocení jsem sestavil anonymní dotazník. Ten jsem rozdával ve 6. až 9. třídách na ZŠ v okrese Ústí nad Orlicí a Svitavy. Vybral jsem 930 dotazníků, které jsem digitálně zpracoval.

Výstupem byly popisné statistiky souboru respondentů. Chlapci i dívky tvořili přibližně polovinu souboru, nejčastější věk byl 13 let (304 respondentů), většina (572 respondentů) byla z města, dvě nejoblíbenější činnosti byly hraní her (33%) a psaní si s lidmi (34%). Přibližně 1/2 rodičů respondentů hlídá dětem čas u PC, přibližně 1/3 hlídá obsah činností, které na PC jejich děti dělají, a přibližně 1/5 dětí by si přála trávit více času na PC, ale rodiče jsou proti (konflikt v rodině). Přestože průměrný respondent tráví podstatnou část svého volného času na PC, tabletu nebo mobilu: 22,8 hodin týdně (3h 15 minut denně) jen přibližně 10% z nich si zde skutečně svůj volný čas přeje trávit.

Dalším výstupem bylo vyhodnocení deseti stanovených hypotéz, které uvedu ve zjednodušené slovní formě (pozn. všechny výsledky jsou na hladině statistické významnosti rovné 5% a pla-

tí jen pro náš soubor respondentů): 1) chlapci na tom nejsou hůře, co se týká počtu hodin ztrávených u PC, mobilu nebo tabletu, 2) stejně tak není rozdíl mezi městem a vesnicí, 3) čím je dítě starší, tím více hodin na PC, mobilu, nebo tabletu tráví (cca o 4.4 hodiny více každý rok), 4) potvrdilo se, že chlapci hrají hry více než dívky, 5) stejně tak se potvrdilo, že dívky si více než kluci píšou s lidmi 6) pokud rodiče hlídají čas dítěte na PC, mobilu nebo tabletu, projeví se to snížením času, které na médiu děti tráví. 7) stejně tak pokud rodiče hlídají obsah činností dítěte na PC, mobilu nebo tabletu (efekt je dokonce větší, než u hlídání času), 8) naproti tomu konflikt v rodinách ohledně doby trávené u PC, mobilu nebo tabletu nemá vliv na dobu, kterou tam dítě tráví, 9) rodiny, kde rodiče kontrolují čas i obsah a nejsou v konfliktu s dítětem vykazují nejlepší výsledky v omezení počtu hodin, které dítě u media tráví, 10) chlapci raději než dívky tráví svůj čas na PC, mobilu nebo tabletu.

Jaký je rozsah netholismu na 2. stupni ZŠ není možné z tohoto výzkumu zjistit, protože by bylo zapotřebí jiného testu v dotazníku (např. test Bearda a Wolfa 2001, viz kap. 1.2.). Nicméně náš výzkum může pomoci bourání některých klišé: chlapci vs. dívky, město vs. vesnice, potvrzení jiných: chlapci hráči, dívky na sociálních sítích, nárůst času na internetu s věkem atd. Výsledky výzkumu také mohou napomoci rodičům a povzbudit je k nastavování hranic ohledně času, ale zvláště k zájmu o to, co dítě na PC, mobilu nebo tabletu v onom čase dělá. Může také povzbudit rodiče, že ač jejich děti tráví na PC, mobilu nebo tabletu hodně ze svého volného času, raději by ho trávili jinak, a to i s nimi.

6. LITERATURA

- American Academy of Pediatrics. HealthyChildren.org [online]. ©2006 [cit. 2015-20-07].
Dostupné z: <http://www.healthychildren.org/English/family-life/Media/Pages/The-Internet-and-Your-Family.aspx>.
- BEARD, Keith W. a Eve M. WOLF. *Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction*. *CyberPsychology & Behavior* [online]. 2001, 4(3): 377-383 [cit. 2015-07-21]. DOI: 10.1089/109493101300210286.
- Český statistický úřad. Demografický vývoj [online]. ©2003 [cit. 2015-20-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551615/33013514t1.pdf/080c3991-cb80-4e4f-b5ea-f4995fbd839b?version=1.0>
- ECKERTO VÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na Internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.
- GREGUSSOVÁ Monika a Miroslav DROBNÝ. *Děti v sieti*, eSlovensko, 2013. ISBN 978-80-970676-6-3.
- GROSS, Elisheva F. Adolescent Internet use: What we expect, what teens report. *Journal of Applied Developmental Psychology* [online]. 2004, 25(6): 633-649 [cit. 2015-07-21]. DOI: 10.1016/j.appdev.2004.09.005.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- LISTER, Martin. *New media: a critical introduction*. 1st publ. London: Routledge, 2003, vi, 404 s. ISBN 978-0-415-43161-3.
- LIVINGSTONE, Sonia and HELSPER, Ellen (2008) Parental mediation and children's Internet use. IN: *Journal of broadcasting & electronic media*, 52 (4). pp. 581-599. ISSN 0883-8151
- LOBE Bojana (Editor), Sonia LIVINGSTONE and Leslie HADDON a contributors Verónica DONOSO .. [et. AL]. *Researching children's experiences online across countries: issues and problems in methodology*. S. l.: EU Kids Online, 2007. ISBN 9780853283539.

MUSIL, Josef. *Úvod do sociální a masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 123 s. ISBN 978-80-86723-44-0

PRENSKY, M. Digital Natives, Digital Immigrants. In: *On the Horizon* [online]. 2001, roč. 9, č. 5 [cit. 2014-12-25]. ISSN: 1074-8121. Dostupné z:

<http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

Seznam se bezpečně (Projekt, Online).©2015 [cit. 2015-20-07]. Dostupné z

<http://www.netholismus.cz>.

American Academy of Pediatrics. *HealthyChildren.org* [online]. ©2006 [cit. 2015-20-07].

Dostupné z: <http://www.healthychildren.org/English/family-life/Media/Pages/The-Internet-and-Your-Family.aspx>.

ŠMAHEL David, Petra VONDRACKOVA, Lukas BLINKA, and Sergio GODOY-ETCHEVERRY. Comparing Addictive Behavior on the Internet in the Czech Republic, Chile and Sweden. In: Gustavo CARDOSO, Angus CHEONG and Jeffrey COLE. *World wide Internet: changing societies, economies and cultures*. Macau: University of Macau, 2009. ISBN 9789993798644.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. V Praze: Triton, 2003. ISBN 9788072543601., s . 141

ŠMAHEL et al., *Excessive Internet Use among European Children*, 2012, ISSN 2045-256X)

ŠMAHEL, David and Lukáš BLINKA. *Excessive Internet Use among European Children*. In *Children, risk and safety on the internet*. Bristol: The Policy Press, 2012. p. 191 - 203, 13 pp. ISBN 978-1-84742-882-0

ŠTĚTKA, Václav and David ŠMAHEL. *Nová média v perspektivě sociálních věd. Editorial*. (New media from the perspective of social sciences). *Sociální studia*, Brno: Fakulta sociálních studií MU Brno, 2009, vol. 2009, No 1, p. 7-11. ISSN 1214-813X.

TSITSIKA, Artemis, Mari JANIKIAN, Tim M. SCHOENMAKERS, Eleni C. TZAVELA, Kjartan ÓLAFSSON, Szymon WÓJCIK, George Florian MACARIE, Chara TZAVARA, Clive RICHARDSON, et al. *Internet Addictive Behavior in Adolescence: A Cross-Sectional Study in Seven European Countries*. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* [online]. 2014, 17(8): 528-535 [cit. 2015-07-21]. DOI: 10.1089/cyber.2013.0382.